

A műszaki könyvtári koordinációs kollégium második üléséről

A műszaki könyvtári koordinációs kollégium megalakulását hírül adó közlemény* viszonylagos részletességgel vázolta fel az 5/1978. (XII. 12.) KM sz. rendelet által az OMIKK-ra ruházott koordinációs központi szerepkört. E közlemény elsődleges célja azonban az volt, hogy bemutassa és ismertesse a műszaki könyvtári koordinációs kollégiumot, azt az éppen életrehívott fórumot, amely az OMIKK mint koordinációs központ mellett működik, és amely a műszaki és élettelen természettudományi szakkönyvtárak közötti együttműködést program szerint, irányítottan és szervezeten lesz hivatva megvalósítani. A koordinációs kollégium a maga együttműködési programját – hangsúlyozza a szóban forgó közlemény is – minden esetben a gyakorlati élet legégetőbb feladatainak közös megoldására összpontosítja majd.

A szakkönyvtári együttműködés terén tett korábbi kísérletek és próbálkozások vizsgálata közben bebizonyosodott, hogy azok kevés, vagy csak keveseket érintő részeredményekkel, több esetben inkább eredménytelenséggel jártak. E tapasztalatok azt a következtetést engedik levonni, ill. sugallják, hogy a gyakorlat sokarcúsága, a fenntartói szükségletek és érdekek, valamint a népgazdasági lehetőségek ellentmondásai miatt a szakkönyvtári együttműködés csak testületi, kollégiális háttérrel, valamennyi résztvevő érdekei érvényesülésének garantálásával valósulhat meg eredményesen a gyakorlat szintjeit is beleértve.

Az első kollégiumi ülés (1981. január 15.) az együttműködéshez szükséges működtetési dokumentumokat tárgyalta meg, a szakmai kérdéseket illetően pedig a nagykönyvtárak közötti gyűjtőkori együttműködés komplex területének, a külföldi folyóiratok koordinált beszerzéséhez vezető lehetséges utaknak és módoknak a vizsgálatát tartotta elsődlegesen fontosnak. A kollégium a folyóiratbeszerzés koordinálása kapcsán úgy döntött, hogy számba kell venni a helyi (vállalati, intézeti) könyvtárak lehetőségeit is mind a külföldi folyóiratbeszerzés, mind a szolgáltatóképesség oldaláról. A kollégium a folyóiratrendelési koordinációt a nagymértékű drágulás miatt tartotta mindenekelőtt fontosnak, amely – közismerten – valamennyi külföldről beszerzett információhordozó közül legjobban a folyóiratokat sújtja. A nagykönyvtárak emiatt, illetve költségvetési keretük kötöttségéből eredően évről-évre mind több folyóiratcím lemondására kényszerülnek, veszélyeztetve ezzel az információs szolgáltatások primer dokumentumbázisát, egyben az ország ilyen jellegű (információértéket jelentő) vagyonát is. A nagykönyvtárak szükségszerű gyarapítási kompromisszumai tehát csak előzetes egyeztetések, egymás közötti megállapodások nyomán jöhet-

nek létre anélkül, hogy jelentős fogyatkozást okoznának az állomány információk értékében.

A kollégium második ülésére (1981. november 18.) az OMK Gyarapítási osztálya, valamint Könyvtári koordinációs és módszertani osztálya (KKMO) már a fent vázolt célok és feladatok jegyében készítette el a felméréseket és előterjesztéseket. A kollégium hivatalos napirendjén a következő dokumentumok megtárgyalása szerepelt:

1. Az 1982. évi külföldi folyóiratrendelések egyeztetésének tapasztalatai a műszaki könyvtári koordinációs kollégiumban részt vevő hálózatok körében.
2. A műszaki–élettelen természettudományi gyűjtőkörű könyvtárak számítógépes folyóirat KC-ja. (Kiegészítés *Az 1982. évi külföldi folyóiratrendelések egyeztetésének tapasztalatai a műszaki könyvtári koordinációs kollégiumban részt vevő hálózatok körében* című előterjesztéshez.)

A két dokumentum napirendre tűzését élénk és konstruktív vita kísérte, majd közös állásfoglalás is kialakult velük kapcsolatban.

A napirend 1. számú *dokumentuma* ismertette a nagykönyvtárak siralmas folyóiratgyarapítási gondjait, az egyeztetési kezdeményezéseket és azok összegszerű eredményeit az 1982. évi folyóiratelőfizetésekre vonatkozóan. Az e téren kifejtett hálózati koordinációs erőfeszítéseket a KKMO összegyűjtötte, és feldolgozta a szóban forgó előterjesztésben. Miután a kollégium első ülésén a nagykönyvtárak úgy vélték, hogy gyarapítási nehézségeik felszámolását különféle intézkedésekkel is elő lehet segíteni, a koordináció nyújtotta lehetőségeken kívül néhány szankcionáló intézkedést is javaslatba hozott.

A két ülés között eltelt időszak fejleményei azonban olyan irányúak voltak, hogy a kollégium tagjai, ha némi sajnálattal is, most már elvetették a tiltó, szankcionáló intézkedések meghozatalának „fantázia”-álmát. Az adminisztratív eszközök alkalmazása – derült ki a vitában – ugyanis önmagában nem billentheti a nagykönyvtárak javára a beszerzési lehetőségeket, ha nincs elég pénzük. Ezt tudomásul kell venni akkor is, ha történetesen egyértelműen kitűnik, hogy a helyi könyvtárak anyagi ellátottsága kedvezőbb, s így ha kényszerülnek is némi lemondásra, kevesebb állománygyarapítási gonddal küzdenek, mint az országos feladatkörű könyvtárak. Egyre gyakrabban vetődik fel az a kérdés és egyben igény is, hogy miként lehetne a helyi könyvtárak gazdag dokumentumállományát az országos információs szolgáltatások primer bázisállományával összekapcsolni?

A kollégium ülésén tehát, ha kimondatlanul is, de megfogalmazódott az egységes szakkönyvtárügy problematikája, a nagy és a helyi könyvtárak kölcsönös egymásrautaltsága, ami a vita során a helyi könyvtárak irányában a bejelentési fegyelem megszilárdítása, az országos intézmények és könyvtárak irányában pedig az

* TMT, 28. köt. 1. sz. 1981. p. 162–164.

eddigieknél etikusabb szolgáltatások megteremtésének szükségessége körül kristályosodott ki. Megfogalmazódott a kollégiumon az a gondolat, hogy a szolgáltatások színvonalának emelését a (fogyasztó) helyi könyvtárak éppen úgy elvárhatják az információs intézményektől, mint ahogy azok elvárják tőlük külföldi dokumentumaik pontos bejelentését az országos és ágazati lelőhelykatalogusokba.

A gyűjtőkori együttműködésen belül a következő évek stratégiai célja a folyóiratrendelések országos összehangolása lesz. Miután a nagykönyvtárak a pénzügyi keretek növekedésére nem számíthatnak, a koordináció munkálataihoz kell megteremteniük a használható műszereket, a pontos lelőhelyjegyzékeket.

Az 1982. évi folyóiratrendelések összehangolásának manuális próbálkozásai közben kiderült, hogy a *Kurrens időszaki kiadványok lelőhelyjegyzéke* nem eléggé operatív műszer, egyrészt azért, mert a helyi könyvtárak ide kevésbé fegyelmезetten és teljesen jelentik be címadataikat, mint a hálózati központoknak, másrészt pedig azért, mert a szóban forgó kötet megjelenésében nagy az időbeli elcsúszás. Így nehéz pontos képet kapni a KC tartalmazta külföldi folyóiratcímek jelenlegi ténylegességéről és példányszámáról.

A kollégiumi ülés 2. számú dokumentuma az OMIKK kezdeményezéséről számolt be, nevezetesen a folyóirat-állományról készülő számítógépes folyóirat-KC már folyamatban levő munkálatait ismertette. Ez a címjegyzék mostani, „újszülött” formájában az OMK-ba 1981-ben beérkezett és 1982-re a könyvtár számára megrendelt folyóiratcímeket fogja tartalmazni.

Az OMIKK-nak jelenleg nagyobbak a lehetőségei és jobb az esélyei a számítógépes KC elkészítéséhez, mint az OSZK-nak, de az elkészítésről szóló döntést az OSZK-val való egyeztetés előzte meg. A programok úgy készülnek el, hogy az OSZK, ha majd odáig ér, át tudja venni ezt az adatbázist. Az OMIKK e kezdeményezését a koordinációs köréhez tartozó szakkönyvtári hálózatoknak, illetve a műszaki és élettelen természettudományi gyűjtőkörű könyvtáraknak úgy ajánlotta a figyelmébe, hogy egyszersmind kérte a hozzá való csatlakozásukat, ami természetesen csak önkéntességi alapon jöhet létre. E számítógépes KC a koordinációban most az a lépcső, amelyre fel lehet jutni. Azért szükséges, hogy az egyeztetések és a munkamegosztások terén az eddigieknél jobb, megbízhatóbb eredményeket lehessen elérni. A csatlakozáshoz szükséges minimális feltételekről az OMK levélben tájékoztatja az érdekelteket.

A kollégium tagjai nagyra értékelték a számítógépes KC előállításának ily közeli lehetőségét. Több partnerintézmény kinyilvánította a KC-hoz való csatlakozási szándékát, úgy pontosítva a bejelentés mikéntjét, hogy a hálózatokhoz tartozó tagkönyvtárak adatszolgáltatásukat továbbra is a hálózati központokhoz juttatják el, mivel nekik több a lehetőségük a meggyőzésre és a szolgáltatott címadatok valódiságának ellenőrzésére.

A folyóirat-KC számítógépes előállítása remélhetőleg pontosabb és gyorsabb műszert nyújt a folyóiratrendelési koordináció munkálataihoz. A kollégium tagsága – helyesen – a KC előállításában nem célt, hanem csak eszközt lát. Célként ezzel szemben az eddigieknél sokkal színvonalasabb szolgáltatások alapjainak a megteremtését, a meglévők javítását, az ország folyóiratellátottságának a szintentartását, sőt annak ésszerű gazdagítását tekinti. E cél eléréséhez több hozzászóló tett a meglévő pénzügyi keretek szűkössége ellenére is eredményekkel biztató módszertani javaslatot.

A kollégium ülésén az állománygyarapítás pénzügyi nehézségein kívül többen hangsúlyozták, hogy szinte valamennyi nagykönyvtár „első generációs” reprográfiai parkja leromlott. A berendezések felújítása, újak beszerzése nagy nehézségekbe ütközik. A technikai eszközök elhasználtsága és elégtelensége ma már egyaránt súlyosan veszélyezteti a szolgáltatások milyenségét és minőségét.

A kollégium tájékoztatására az OMK még az alábbi dokumentumokat készítette el:

- A külföldi folyóirat- és könyvbeszerzés helyzete az Országos Műszaki Könyvtárban 1968–1980(1982) között.
- Tájékoztató a műszaki könyvtárkezelő tanfolyam megszervezéséről és megindításáról.

A műszaki koordinációs kollégium az 1981. évi munkatervében szereplő további két témát (az alapfokú könyvtárosképzés korszerűsítése, a szakterületi együttműködési körök megalakítása) – mondja a második ülés határozata – a kollégium tagjai „levelezés formájában” tárgyalják majd meg, nem utolsósorban az egzakt véleménykifejtés és a „verba volant, scripta manent” érdekében. (Egyébként az alapelőterjesztés mindkét témából elkészült, és eljutott partnereikhez.)

Az 1982. évi munkaterv a jövő évben, a kollégium februári ülésén kerül elfogadásra.

N. Nagy Katalin

Környezetvédelmi filmbemutató az Országos Műszaki Könyvtárban

Az OMK idén nyáron megindított új szolgáltatása – a filmvetítés – második programjára 1981. október 27–28-án került sor a *Környezetvédelmi filmek bemutatója* alkalmával. A napjainkban igen aktuális, a sajtót, rádiót, tv-t és a közvéleményt egyaránt komolyan foglalkoztató problémával, annak megelőzésével ill. megoldásával kapcsolatban a két nap alatt 10 filmet láthatott a közönség, napi két vetítésen, 15 és 17 órai